

ТРУДНОЩІ СПРИЙНЯТТЯ ТА РОЗУМІННЯ АВТЕНТИЧНИХ ПОЕТИЧНИХ ТВОРІВ З МЕТОЮ ОРГАНІЗАЦІЇ НА ЇХ ОСНОВІ АНГЛОМОВНОЇ ДИСКУСІЇ

У статті розглядаються суб'єктивні та об'єктивні труднощі процесу сприйняття та розуміння автентичних поетичних творів. Суб'єктивні труднощі пов'язані з віковими та індивідуально-психологічними особливостями студентів. Розуміння лінгвістичного, предметно-логічного та естетичного планів поетичних творів відноситься до об'єктивних труднощів сприйняття та розуміння автентичних поетичних творів.

Ключові слова: автентичний поетичний твір, труднощі сприйняття та розуміння, англomовна дискусія.

У зв'язку з модернізацією освіти перед навчальними закладами стоять принципово нові завдання, спрямовані не на засвоєння готових знань, а на розвиток здібностей студентів до оволодіння методами пізнання, які дають можливість самостійно здобувати знання, творчо їх використовувати на основі відомих чи створених засобів діяльності. Розвиток творчого мислення можливий в разі створення необхідних умов, тобто завдання, які вирішують студенти, мають стимулювати мислення, бути нетиповими, незвичними, для вирішення яких необхідно поглянути на ситуацію інакше, намагаючись використати приховані якості об'єктів та їхні незвичні зв'язки.

До того ж, мова і мислення нерозривно пов'язані та одне без одного не існують, проте будучи нерозривно пов'язаними, вони перебувають у складній взаємодії, в якій одне є важливою умовою існування і розвитку іншого. Оволодіння мовою успішно відбувається тоді, коли воно поєднується з пізнанням означуваних нею об'єктів, з засвоєнням змісту різних наук. В процесі його засвоєння розвивається мислення. Отже розвиток мислення є необхідною умовою розвитку мовлення. Джерелом мислення є безпосереднє чуттєве пізнання світу. На практичних заняттях з англійської мови саме автентичні поетичні твори (АПТ) створюють умови для розвитку творчого мислення: чим багатші естетичні знання студентів, тим краще буде працювати їхня власна уява та мислення, а отже стимулюватися бажання висловити та обґрунтувати власну точку зору в дискусії. Оскільки психологічні закономірності, які керують творчими процесами в усіх сферах діяльності, є універсальними [6], тобто є можливість переносу сформованих навичок на інші сфери життя особистості, вважаємо за доцільне використовувати можливості роботи з АПТ для розвитку творчого мислення студентів як стимул для розвитку непередготовленого переконливого мовлення.

Навчально-естетичний потенціал АПТ завжди привертав увагу вчених: Д. В. Цикалов запропонував методику використання ліричного твору як засобу формування міжкультурної компетенції [7], Т. П. Камаєва та інші використовують АПТ для навчання читання [3], Г. І. Подосиннікова, В. В. Шерстюк акцентували на важливості проводити поглиблену роботу над АПТ у середній школі [5]; широко використовується ПТ у зарубіжній методиці [9]. Однак аналіз наявної методичної літератури свідчить про те, що робота з АПТ з метою організації дискусії на її основі не знайшла належного висвітлення. Вирішення зазначеної проблеми забезпечується розробкою методики відповідного навчання, що вимагає розв'язання низки додаткових завдань. Мета цієї статті полягає у виокремленні труднощів сприйняття та розуміння змістової, смислової та естетичної інформації АПТ.

Результати проведеного анкетування 264 студентів двох мовних ВНЗ України щодо труднощів сприйняття та розуміння змістової, смислової та естетичної інформації АПТ показали, що, у більшій половині респондентів (60,2%) виникають труднощі з розумінням віршів англomовних авторів. Найбільші мовні труднощі викликають нові слова (80,3%); незнання, з якою інтонацією читати вірші (45,8%). Труднощі у нерозумінні синтаксичної будови речень виникають у 39% респондентів. Респонденти зазначають, що розуміння віршів під час аналізу та інтерпретації полегшило б: оволодіння загальним контекстом вірша – 91,3%, вміння виділяти порушену проблему – 77,3%, вміння виділяти та інтерпретувати образну мову вірша – 73,5%. Щодо культурно-історичного фону віршів, 51,9% респондентів зазначають, що на заняттях використовуються відомості про авторів віршів і 21,2% зазначають, що на практичних заняттях з АМ використовується інформація про культурно-історичну епоху написання віршів.

Отже процес читання і розуміння АПТ ускладнюється цілою низкою суб'єктивних та об'єктивних факторів. Причому перші пов'язані з віковими індивідуально-психологічними особливостями студентів, в той час як другі зумовлюються труднощами лінгвістичного, предметно-логічного та естетичного планів.

Суб'єктивний фактор (це відносні характеристики, релевантні для конкретного читача) [2, с. 34] – упереджене ставлення студентів та викладачів до роботи над АПТ та сама здатність студентів до сприйняття АПТ, яка пов'язана з особливими розумовими процесами: аналіз, синтез, узагальнення, перефразування, вміння робити висновки і таке інше, тобто характеристики творчого мислення, які необхідно цілеспрямовано розвивати. До труднощів суб'єктивного характеру відноситься також і те, що кожний АПТ торкається емоційної сфери людини, тому при недостатньому ступені розвитку відповідних структур аналіз власних вражень від твору може підмінятися аналізом його основного смислу.

Об'єктивний фактор включає такі аспекти: мовний, предметний, логічний та естетичний.

Мовна трудність властива будь-якому тексту для читання іноземною мовою, проте АПТ викликають особливі труднощі у цьому плані, оскільки:

I. Вони можуть містити архаїзми – застарілі слова, словосполучення, граматичні форми, які вийшли з ужитку і були замінені іншими у сучасному англійському мовленні [1, с. 28]. Наприклад, *steed (horse), slay (kill), behold (see), perchance (perhaps), woe (sorrow)*.

Youth, I do adore thee! (W. Shakespeare "Age and Youth").

II. Відступ від узвичаєних мовленнєвих норм пов'язується з такими формами побудови фрази, що сприймаються як порушення типових норм логічного упорядкування й розміщення слів у словосполученнях та реченнях, наприклад, використання інверсії.

Her mother is the lady of the house,

And a good lady, and wise and virtuous.

I nursed her daughter that you talked withal.

I tell you, he that can lay hold of her,

Shall have the chinks." (W. Shakespeare "Romeo and Juliet" Act 1 Scene 5). (Інверсія у цих рядках висуває на перший план конфлікт Макбета із самим собою після вбивства Дункана. Цей конфлікт поступово веде його до божевілля, що можна бачити у "сплутаному" непрямому порядку слів).

III. Звичайні для віршування скорочення:

1) скорочення голосної у закінченнях дієслів і суфіксах. Відсутня голосна замінюється апострофом ('): *call'd, answer'd*.

2) скорочення слів за вимогою рими. Скорочений склад замінюється апострофом: *'tween (=between), 'cos (=because), ne'er (=never), 't (=it у сполученнях 'tis, 'twas, 'twill), a' (=all), tho' (=though), an' (=and)*.

3) опущення цілих слів, частіше за все відносних займенників, наприклад: *There was a king met a king / There was a woman lived under a hill* [4, с. 9-10].

IV. Перенесення наголосу на ненаголошений склад у зв'язку з вимогами ритму: *'contrary (= cont'rary), 'Scotland (= Scot'land)*.

Подолання мовних труднощів АПТ передбачає здійснення відбору АПТ, які б були наближені до розмовно-літературної мови (автентичний мовний і мовленнєвий матеріал якої характеризується неархаїчною лексикою, а також відносно простим синтаксисом і стилем) і тому можуть виконувати еталонну функцію, тобто використовуватися як зразок іншомовного мовлення [5, с. 12; 3, с. 20].

Предметна трудність залежить від того предмету, про який іде мова, від теми тексту. Предметна трудність може бути змістовною та структурною. Змістовна трудність обумовлена не лише проблемами, які порушуються в творі, але й особливостями культури народу, мова якого вивчається. Щодо структурної трудності, то власне розгортання світобачення, думки, проблеми в АПТ ускладнюється самою будовою віршованої форми і способами її представлення.

Логічна трудність виходить з будови АПТ. Викладення теми у навчальних текстах є переважно інформативним – сутність твору послідовно розгортається, пояснюються факти, робляться необхідні висновки. Однак в автентичній літературі зустрічаються також і проблемно побудовані твори, в яких не все зрозуміло до кінця. Саме до таких творів належать АПТ. В них ставляться питання, відповіді на які не можна знайти у тексті; висуваються положення, але висновки читач має зробити самостійно; суть твору замаскована, її треба відшукати. Такі характеристики роблять АПТ складними у логічному відношенні, проте саме вони готують студентів до читання автентичної літератури і сприяють їхньому розумовому розвитку.

АПТ має складну структурно-композиційну будову, його читання і розуміння неможливе без розумових процесів, пов'язаних з розпізнаванням, сприйняттям та осмисленням, інтерпретацією, відтворенням і трансформацією, індукцією та дедукцією і, нарешті, формуванням власної думки [3, с. 21]. Велика розумова робота, яка реалізується читачем з метою проникнення у зміст ПТ, розвиває мовну здогадку та антиципацію, самостійність у подоланні мовних і смислових труднощів, інтерес до оволодіння ІМ. Прикладом може слугувати АПТ Роберта Коффина "The secret heart".

Особливу трудність представляє емоційне сприйняття та розуміння естетичної інформації АПТ [8]. Це заважає процесу читання ПТ рідною мовою, і ще більшою мірою під час читання англійською. Цю трудність можливо подолати, якщо навчання націлене на формування естетичної культури студентів, на оволодіння ними літературними основами.

Наприклад, Емілі Дікінсон використовує порівняння, порівнюючи "книгу" з фрегатом – витонченим човном, що не знає кордонів у своїх подорожах.

There is no frigate like a book

to take us lands away. (Emily Dickinson "A book")

Отже, подолання розглянутих труднощів передбачає здійснення методичного відбору АПТ, а також розробку прийомів роботи з ними, що є перспективою подальшого дослідження у рамках зазначеної теми.

Використані джерела

1. Белянин В. П. Психологические аспекты художественного текста / В. П. Белянин. – М. : Изд-во МГУ, 1988. – 228 с.
2. Вдовіна Т. О. Методика навчання майбутніх учителів іноземної мови читання англійських художніх текстів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Т. О. Вдовіна. – Дрогобич, 2002. – 282 с.
3. Камаева Т. П. Поэзия на уроке иностранного языка: современные подходы к обучению чтению / Т. П. Камаева, Л. В. Карпова, И. М. Деева // Иностранные языки в школе. – 1996. – № 3. – С. 19–28.
4. Лебединская Б. Я. Английская грамматика в стихах: пособие по англ. языку. – 2-е изд., испр. / Б. Я. Лебединская. – М. : АСТ : Астрель, 2006. – 220 с.
5. Подосиннікова Г. І. Робота з англомовним поетичним текстом у 9 класі школи з поглибленим вивченням іноземної мови / Г. І. Подосиннікова, В. В. Шерстюк // Іноземні мови. – 2005. – № 4. – С. 12–17.
6. Шумилин А. Т. Проблемы теории творчества / А. Т. Шумилин. – М. : Высш. школа, 1989. – 143 с.
7. Цыкалов Д. В. Методика использования лирического текста как средства формирования межкультурной компетенции студентов 1-2 курса языкового вуза : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Д. В. Цыкалов. – М., 2006. – 201 с.
8. Alfes H. F. Literatur und Gefühl. Emotionale Aspekte literarischen Schreibens und Lesens / H. F. Alfes. – Opladen : Westdeutscher Verlag, 1995. – 203 s.
9. Tomlinson B. Using poetry with mixed ability classes / Brian Tomlinson // ELT Journal. – Oxford University Press. – January, 1986. – Volume 40 / 1. – P. 33–41.

Андроник Н. П.

ТРУДНОСТИ ВОСПРИЯТИЯ И ПОНИМАНИЯ АУТЕНТИЧНЫХ ПОЭТИЧЕСКИХ ПРОИЗВЕДЕНИЙ С ЦЕЛЬЮ ОРГАНИЗАЦИИ НА ИХ ОСНОВЕ АНГЛОЯЗЫЧНОЙ ДИСКУССИИ

В статье рассматриваются субъективные и объективные трудности процесса восприятия и понимания аутентичных поэтических произведений. Субъективные трудности связаны с возрастными и индивидуально-психологическими особенностями студентов. Понимание лингвистического, предметно-логического и эстетического планов поэтических произведений относится к объективным трудностям восприятия и понимания аутентичных поэтических произведений.

Ключевые слова: аутентичное поэтическое произведение, трудности восприятия и понимания, англоязычная дискуссия.

Andronik N. P.

AUTHENTIC POETRY COMPREHENSION DIFFICULTIES

Reading poetry is a complex process that forces students to think and requires them to demonstrate the following skills: to understand the implied meaning of the words, to find their way through conflicting information, to observe details, to make moral reasoning and fair-grounded judgments etc. In other words, students exercise analysis, argumentation, interpretation, explanation, problem-solving. All these abilities are discussion skills. So using poetry in the language classroom promotes students' critical skills that are necessary for taking part in discussion.

But the process of poetry comprehension is complicated by a number of subjective and objective factors. The subjective factor relates to age and individual psychological characteristics of students whereas the objective factor determines difficulties connected with language, subject, logic and aesthetics of poetry.

Poetry may contain such devices as inversion, reduction, stress shifting which are used for musical effect. The use of ambiguity, symbolism, irony and other stylistic elements of poetic diction often leave a poem open to multiple interpretations. Similarly figures of speech such as metaphor, simile and metonymy create a layering of meanings, forming connections previously not perceived. Some poetry types are also specific to particular cultures and genres and respond to characteristics of the language in which the poet writes. The logical difficulty comes from the poem itself. Educational texts are mostly informative – the plot develops sequentially, and it is easy to come to the necessary conclusions. However, authentic poetry is difficult to be fully understood. There are questions the answers to which cannot be found in the text and the conclusions the readers have to make themselves. Emotional perception and understanding of aesthetic information suggests additional difficulty.

So, overcoming authentic poetry comprehension difficulties involves selection of poetry and developing techniques for reading poetry.

Key words: authentic poetry, comprehension difficulties, English discussion.

Стаття надійшла до редакції 31.08.2016